

V

El tinent Siniukhàiev era un tinent insignificant. El seu pare era el metge del baró Araktxéiev, i el baró, en recompensa per les píndoles que li havien restablert les forces, havia fet entrar discretament el fill al regiment. L'aspecte franc i toix del fill va complaure el baró. Al regiment, el xicot no es feia gaire amb ningú, però tampoc no defugia el tracte amb els companys. Era poc comunicatiu, es delia pel tabac, no empaitava les dones i, cosa que no casava gens amb la vida d'oficial, es complaïa tocant l'oboè d'amor.

El seu equip estava sempre en perfecte estat de revista.

Quan van llegir l'ordre del dia, Siniukhàiev estava en posició de fermes, com era el costum, tens com una corda, i no pensava en res.

De sobte va sentir el seu nom i va contreure les orelles per escoltar, com fan els cavalls abstrets en sentir inesperadament un cop de fuet.

«El tinent Siniukhàiev, en tant que mort d'unes febres, serà considerat baixa del servei.»

Aleshores s'esdevingué que el coronel, havent llegit l'ordre, aixecà els ulls involuntàriament cap al lloc on sempre es trobava Siniukhàiev i va deixar caure la mà que sostenia el full de paper.

Siniukhàiev era, com sempre, al seu lloc. Tanmateix, el coronel va reprendre de seguida la lectura de l'ordre —si bé és cert que ja no de manera tan clara—, anomenà Stiven, Azantxéiev, Susdit i acabà la lectura. S'inicià la instrucció, i Siniukhàiev hauria hagut de continuar amb tots els altres en els exercicis de maniobres. Però, en comptes d'això, es va quedar quiet.

Estava acostumat a sentir les paraules de cada ordre com si fossin paraules especials, res a veure amb la conversa comuna

dels humans. No tenien ni sentit ni significat, sinó una vida i un poder ben propis.

La qüestió no era tant si l'ordre es complia o no es complia. De fet, l'ordre modificava d'alguna manera els regiments, els carrers, la gent, fins i tot en el cas que no es complís.

Quan sentí les paraules de l'ordre es quedà de bon començament palplantat al mateix lloc, com qui no entén res de res. Mirava d'absorbir les paraules. Després deixà de dubtar. Es referia a ell allò que s'havia llegit. I quan la seva columna va iniciar la marxa, començà a posar en dubte que fos viu.

Notava la seva mà, posada sobre el puny del sabre, una certa incomoditat pel fet d'haver-se cenyit massa el corretjam en bandolera, la pesantor de la trena dels cabells greixada aquell mateix matí, i tot plegat el feia sentir com si fos viu; però, en comptes d'això, sabia que alguna cosa no anava a l'hora, que alguna cosa s'havia espatllat irremeiablement. Ni una sola vegada no va pensar que hi hagués hagut un error en l'ordre del dia. Al contrari, li va semblar que més aviat era ell qui era viu per error, per inadvertència. Per negligència alguna cosa li havia passat per alt i no ho havia comunicat a ningú.

En qualsevol cas, plantat com un estaquirot allà, enmig de la plaça, destorbava l'evolució dels exercicis. I ni així no se li va acudir bellugar-se.

Tan bon punt s'acabà la instrucció, el coronel es llançà contra el tinent. Estava tot vermell. Era una veritable sort que, a causa del temps calorós, l'emperador, que descansava a Pàvlovsk, no hagués assistit a la instrucció. El coronel hauria volgut cridar: «Al cos de guàrdia!», però per deixar sortir la ràbia li calien sons molt més estrepitosos, i ja es disposava a deixar anar tot d'erres: «Quedeu arrrestat...», quan la seva boca es tancà de cop, com si

casualment s'hagués empassat una mosca. I així restà davant del tinent Siniukhàiev un bon parell de minuts.

Després, reculant, com davant d'un empestat, continuà el seu camí.

Havia recordat que el tinent Siniukhàiev, en tant que difunt, estava esborrat del servei, i s'havia reprimít perquè no sabia com parlar amb un home en aquella situació.

VI

Pàvel Petróvitx anava amunt i avall per la seva cambra, i de tant en tant s'aturava.

Estava a l'aguait, parava l'orella.

D'ençà del dia en què l'emperador, amb les botes polsoses i el capot de viatge, fent sonar els esperons, havia travessat la sala on encara se sentia la ranera de la seva mare i havia tancat la porta, una cosa havia quedat ben clara: que la gran còlera de l'emperador es convertia en còlera enorme, i que l'enorme còlera acabava al cap d'un parell de dies en temor o entendiment.

Les quimeres de l'escalinata de Pàvlovsk eren obra del bàrbar Brenna;⁵ els sostres i les parets eren de Cameron,⁶ amant dels colors suaus que s'esmortien als ulls de tothom. D'una banda, lleons antropomorfs i alzinats amb la boca oberta, i, de l'altra, un sentiment elegant.

A part d'això, a la sala del palau hi penjaven dos grans fanals, obsequi del decapitat no feia gaire Lluís XVI. Aquest regal el va rebre a França, quan encara viatjava per Europa sota el nom de comte del Nord.

Els fanals eren un treball de qualitat superior; les pantalles eren fetes de tal manera que suavitzaven la llum.

Però Pàvel Petróvitx evitava d'encendre'ls.

Passava igual amb un rellotge, obsequi de Maria Antonieta, que estava col·locat en una taula de jaspi. La busca de les hores era un Saturn d'or amb una llarga dalla, i la dels minuts era un amoret amb la seva fletxa.

Quan el rellotge marcava el migdia o la mitjanit, Saturn tapava amb la dalla la fletxa de l'amoret. Això significava que el temps vencia l'amor.

Fos com fos, al rellotge mai no li donaven corda.

De manera que Brenna era al jardí; a les parets, Cameron, i sobre els caps, en el buit de sota el sostre, es balancejava el fanal de Lluís XVI.

En els períodes d'enorme còlera, Pàvel Petróvitx adquiria fins i tot una certa semblança amb un dels lleons de Brenna.

Llavors, amb el cel serè, plovién bastonades sobre regiments sencers, i en negra nit, a la claror de les torxes, es tallava algun cap al Don o marxaven a peu cap a Sibèria soldats escollits a l'atzar, escriptes, tinents, generals o governadors generals.

La usurpadora del tron, la seva mare, era morta. Ell havia eliminat l'ànima de Potiomkin com havia fet antany Ivan el Terrible amb els boiars. Havia escampat els ossos de Potiomkin als quatre vents i havia arrasat la seva tomba. Havia abolit fins el gust mateix de la seva mare. El gust de la usurpadora! L'or, les cambres adornades de seda de les Índies, les cambres adornades de porcellana xinesa, amb estufes holandeses, i la cambra de vidre blau..., una tabaquera. Fireta! Les medalles gregues i romanes de què tant es vantava Caterina! Ell les havia fet fondre per daurar el seu castell.

I, amb tot, en quedava un perfum, en quedava encara un deix.

La flaire l'envoltava, i potser per això Pàvel Petróvitx tenia el costum d'ensumar els seus interlocutors.

Però sobre el cap se li balancejava el penjat francès, el fanal.⁷

I arribava la por. A l'emperador li mancava l'aire. No temia ni la seva dona ni els fills grans, cadascun dels quals, pensant en l'exemple de l'alegre àvia i sogra, podia clavar-li cop de forquilla i asseure's al tron.⁸

No temia ni la joia sospitosa dels ministres, ni la tenebror suspecta dels generals. No temia ni un sol dels cinquanta milions de xafaterrossos que estaven escampats per les gleves, pantans, sorrals i feixes del seu imperi, i que ell era incapaç d'imaginar-se. No els temia agafats aïlladament, d'un en un. Però junts eren un mar, en el qual s'ofegava.

I així havia ordenat envoltar el seu castell peterburguès de fossats, de posts fortificats, i mantenir llevat el pont amb cadenes. Però les cadenes no eren prou segures, i les feia protegir amb sentinelles.

I quan l'enorme còlera es convertia en enorme por, començava a treballar la cancelleria d'afers criminals, de manera que ara un era penjat pels braços, adés a un altre se li obria el terra sota els peus i veia que a baix l'esperaven els mestres botxins.

Per això, quan des de la cambra de l'emperador se sentia un soroll de passos curts i arrossegats, amb imprevistes ensopagades, tothom es mirava amb ànsia i era estrany que algú somrigués.

A la cambra hi regnava l'enorme por.

L'emperador anava amunt i avall, errant.